

of the integrity and systemic nature of all processes occurring in nature and human life. The problem of culture of interpersonal interaction of participants in the communicative space both in the process of professional training of students, and in the process of their future professional activities is of particular importance. Therefore, the objective of the article is to reveal the logic of the grounding and content of the pedagogical conditions of the formation of culture of interpersonal creative interaction of future teachers of musical art in the process of vocal training.

The content of pedagogical conditions, which ensure the achievement of future teachers of musical art of professional quality, is characterized by the internal aspirations of the individual to organize their behavior on the basis of universal human communication norms and allows establishing a constructive dialogue to achieve a high result of creative self-expression in vocal-performing and vocal-pedagogical processes on the basis of co-creation with various participants.

The basis of the complex of pedagogical conditions of the formation of culture of interpersonal creative interaction of students in the process of vocal training is: implementation of facilitation in the process of interaction between a teacher and a student; mastering the basics of co-creation with the concertmaster by future specialists; stimulating the affiliated need of students in communicating with the listening audience.

Pedagogical conditions, formulated and grounded on the results of theoretical analysis of scientific sources, do not have a direct analogue of reproduction in the educational process of a higher pedagogical educational establishment. Their introduction, verification and proof of effectiveness require a special experimental study that determines the task of the further research.

Key words: culture, interpersonal interaction, creativity, pedagogical conditions, facilitation, co-creation, affiliation.

УДК 378:78]:37.017](477.63)

Яніна Лисенко, Дарія Коротенко

¹Yanina Lysenko, Dariia Korotenko

СПЕЦИФІКА РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МУЗИЧНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

THE SPECIFICITY OF DEVELOPMENT OF THE CIVIC COMPETENCE OF STUDENTS OF THE MUSICAL HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

У статті розглядають особливості та шляхи розвитку громадянської компетентності у майбутніх викладачів музики. Виокремлюють специфічні риси, що відрізняють рівень сформованості громадянської компетентності у студентів класичних та мистецтвознавчих закладів вищої освіти. Пропонують розробку моделей та інструментарію для плідного розвитку означеної компетентності у студентів в умовах освітнього середовища закладу вищої освіти музичного профілю на прикладі КВНЗ “Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки” ДОР.

Ключові слова: компетентнісний підхід, громадянська компетентність, громадянське виховання, освітнє середовище, ступенева освіта, мистецький (музичний) простір.

Студентське середовище завжди було найактивнішою соціальною групою населення, яка гостро реагує на зміни в державній та національній політиці, жваво цікавиться суспільно-політичним, економічним, культурним розвитком України та Світу. Зрештою, студентська молодь – майбутнє країни, саме від неї залежить подальший розвиток держави, її міжнародний авторитет та внутрішня стабільність.

Важливо приділяти увагу студентам, що пов'язали свою професію з публічною сферою – музикою. Адже, як відомо з історії, будь-який політичний режим, що приходить до влади шляхом перевороту або революції великі надії покладає на підтримку з боку народних мас. Задля цього часто залучають публічних особистостей – людей мистецтва, власне, саме до них в більшості прислуховується середньостатистичний мешканець України: “Формально голос знаменитостей на дільниці важить рівно стільки ж, скільки й голос пересічного виборця. Втім пізнаване обличчя здатне змобілізувати певний електорат, а якщо ця людина особисто тобі симпатична та має в твоїх очах деякий авторитет, то чому б і не прислухатися до порад кумира? Цей механізм працює в багатьох країнах – згадати хоча б президентські перегони у США і роль у них голлівудських зірок... Насправді в усьому світі зірки є не тільки талановитими людьми – вони є уособленням суспільства” [1, с. 2-6].

Окрім того, немає в історії жодного повстання або революції, що не мала б своєї музично-патріотичної змістової (різноманітні гімни, революційні пісні, марші тощо). А, як відомо, історію творять люди і вагомий внесок належить в цьому питанні представникам музичної сфери.

Важливо сформувати високий рівень громадянської компетентності у студентів музикознавчих спеціальностей саме в освітньому середовищі сучасного музичного закладу вищої освіти.

Мета статті. Постановка проблеми висвітлення специфіки та умов розвитку громадянської компетентності у студентів спеціальності “Музичне мистецтво” на прикладі КВНЗ “Дніпропетровська Академія музики ім. М. Глінки” ДОР.

Дослідженню феномена громадянської компетентності студентів присвячена низка праць вітчизняних та зарубіжних учених (Т. Абрамян, В. Андрущенко, Є. Барбіної, І. Бех, М. Боришевського, Г. Васяновича, О. Волжиної, О. Газман, І. Драч, І. Зязюн, К. Гаджиева, Ж. Завадської, В. Івашковського, В. Ігнатченко, О. Коберник, В. Кремень, А. Кузьмінського, П. Лосюк, В. Лутай, Т. Мотренко, Н. Ничкало, О. Песоцької, В. Поплужного, В. Радул, М. Рогозіна, Л. Стадника, В. Сухомлинського, О. Сухомлинської, Г. Тармаєва, Р. Хмелюка, Н. Царьова, К. Чорної, О. Шестополюка).

Досліджувалися проблеми формування громадянської компетентності майбутніх учителів предметів гуманітарного циклу (М. Михайліченко). Крім того, плідна увага приділялася формуванню громадянських якостей учнів загальноосвітніх шкіл, зокрема, старшокласників, а саме дослідження М. Рудь, О. Красовської, Н. Дерев'яно, П. Вербицької, Л. Рехтета, О. Кошопал.

Питанням компетентнісного підходу в галузі мистецької освіти, його функціям у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва присвячено праці Н. Гуральник, О. Єременко, А. Козир, Л. Масол, О. Олексюк, Г. Падалки, М. Ткач.

Оперуючи до Національної доктрини розвитку освіти в Україні, зазначимо, що чільне місце займає питання утвердження національного характеру освіти громадян. Крім того, особлива увага приділяється розвитку особистої і творчої самореалізації кожного громадянина України в руслі концепції громадянського суспільства. Для України, відносно молодій незалежній країні, що наразі знаходиться у стані військової нестабільності, виховання громадянина, який з повагою ставиться до традицій, культури, віросповідання, мови спілкування народів світу є напрочуд важливим.

Головними складовими національного виховання є громадянське та патріотичне виховання. Крім того, важливим елементом виступає формування ціннісної системи суспільства, частиною якої є культурна складова. Саме тому предметом вивчення ми обрали специфіку розвитку громадянської компетентності студентів саме музичного закладу вищої освіти.

Для повнішого розуміння дефініції “громадянська компетентність” слід розглянути основні напрями виховної діяльності, з якими пов'язано це поняття. А саме виховання тріаду: “Національне – Патріотичне – Громадянське”, що нарешті формує громадянську компетентність. Згідно з Концепцією національно-патріотичного виховання дітей і молоді (Наказ МОН України від 16.06.2015 № 641) [3] національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських

організацій, сім'ї, освітніх закладів, інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації.

Патріотичне виховання – складова національного виховання, головною метою якого є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин. Воно сприяє єднанню українського народу, зміцненню соціально-економічних, духовних, культурних основ розвитку українського суспільства і держави.

Дослідник В. Гнатюк стверджує, що зміст патріотичного виховання учнів визначає три компоненти: "громадянин – патріот – гуманіст". Кожен із цих компонентів має свої специфічні ознаки. Так, становлення особистості як громадянина передбачає формування громадянського обов'язку, громадянської свідомості, громадянської гідності та громадянської активності [4].

Серед напрямів виховної діяльності найбільш актуальним на сьогодні виступає громадянське виховання, адже саме воно закладає основу для формування свідомості нинішніх і майбутніх поколінь, які розглядатимуть державу як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін [3].

Дослідниця В. Плахтеєва підкреслює, що формування громадянської свідомості молоді залежить від викладача як "носія" громадянських цінностей. У структурі особистості вчителя громадянська свідомість має займати провідне місце як показник його соціально-професійної зрілості, як умова створення нової системи цінностей, що слугуватиме орієнтиром у вихованні особистості, її прагнень, ідеалів, спрямованості особистісних потреб, відповідної життєвої і громадянської позиції [5, с. 112].

Окрім того, В. Плахтеєва зазначає, що громадянська свідомість – є складником громадянськості і визначається як сукупність суспільно значущих поглядів, переконань, ціннісних орієнтацій, що формують реальні відносини соціальних та національних груп, окремої людини до інших соціальних, національних груп і осіб, спрямована на забезпечення докорінних інтересів людей, досягнення загальнолюдських цілей [6, с. 14].

Відомий дослідник феномена компетентності Дж. Равен зауважує, що громадянську компетентність характеризують балансом активного включення в суспільно-громадські процеси в період посилення їх значущості у житті як окремих громадян, так і в житті всього суспільства (громади) та певною часткою пасивності при відносній неактуальності таких процесів. На його думку, це такий рівень громадянської культури, який відзначається спрямуванням до згоди, консенсусу, толерантності, прагненням не лише давати оцінку суспільним явищам, але і здійснювати посильні дії щодо їх удосконалення, сприйняттям соціального світу більшою мірою раціональними, ніж афективно-почуттєвими способами. Розкриваючи зміст поняття "громадянська компетентність", учений використовує термін "хороший громадянин", тобто такий, який проявляє гарячий інтерес до суспільного і політичного життя; який добре проінформований про програмові документи, кандидатів та партії; спільно зі своїми співгромадянами він бере активну участь у вирішенні суспільних питань; чинить активний вплив на політику уряду через голосування, висловлює свою позицію, відвідує політичні мітинги тощо. У всіх цих діях мотивацією служить лише прагнення до загального добробуту громадян і суспільства у цілому [7, с. 245]. На думку української вченої О. Пометун, громадянська компетентність – це здатність, спроможність людини активно, відповідально й ефективно реалізовувати громадянські права і обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства.

Громадянська компетентність, зазначає дослідниця, є інтегративною характеристикою особистості та має такі складові: 1) громадянські знання, на основі яких формуються уявлення про форми і способи життя та реалізації потреб й інтересів особистості в політичному, правовому, економічному, соціальному та культурному просторі демократичної держави; 2) громадянські вміння й досвід участі в соціально-політичному житті суспільства і практичного застосування знань; 3) громадянські чесноти – норми, настанови, цінності та якості, притаманні громадянським демократичного суспільства [8, с. 18]. Отже, рівень сформованості у музиканта та педагога-музиканта громадянської компетентності є показником якості здобутої ним освіти.

У структурі професійної компетентності майбутніх учителів музики вчені виділяють різні складові. До прикладу, І. Полубоярина виокремлює три блоки з відповідними різновидами ключових та предметних компетентностей: особистісний (особистісно-мотиваційна, саморегуляційна, етична, загальнокультурна, психологічна, соціальна, громадянська компетентності); комунікативний (загальна та професійна музична комунікативна компетентність); діяльнісний (методологічна, дидактична, музично-практична, науково-творча, управлінська та організаційна компетентності). Результатом сформованості професійної компетентності, на думку І. Полубояриної, є готовність майбутніх учителів музики до педагогічної та творчої діяльності в загальноосвітній школі [9, с. 14].

На основі проведеного аналізу визначимо громадянську компетентність музиканта як синтез громадянської та професійної компетентностей, де громадянське начало формує особистісну життєву позицію людини, а професійне – відповідне коло знань та досвіду, з якими студент увійде в самостійне доросле життя як свідомий член демократичного соціуму: з власною думкою, творчим початком та загальним для країни світобаченням.

Важливо зазначити, що КВНЗ “Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки” ДОР (далі Академія) обрана не випадково. Адже на сьогоднішній день це єдиний в Україні заклад музичного спрямування, де повною мірою впроваджують принцип ступеневої освіти. У складі Академії є музична школа (база практики), музичний коледж та музичний факультет (підготовка бакалаврів та магістрів). Саме тому в цьому випадку простежують певну специфіку музичного закладу вищої освіти порівняно з класичними вишами.

По-перше, звернімося до специфіки навчального планування освітнього процесу в Академії. На відміну від класичного (гуманітарного або технічного закладу вищої освіти) у навчальному плані превалюють предмети зі спеціальності, що в більшості є індивідуальними (викладач – студент). Так, за навчальним планом Академії аудиторні заняття становлять: лекційні – 22%, практичні – 46%, індивідуальні – 32%. У той же час, в інших українських закладах вищої освіти цей показник відрізняється: технічний заклад вищої освіти (КНЕУ ім. В. Гетьмана, спец. “Фінанси та кредит”) лекційних занять – 29%, практичних занять – 51%, індивідуальних занять – 18%; спеціалізований заклад вищої освіти (ЛДУВС, спец. “Правознавство”): лекційних занять – 34%, практичних занять – 67%, індивідуальні заняття – не передбачені навчальним планом; мистецький заклад вищої освіти (ЛНАМ, спец. “Графічний дизайн”) – індивідуальні заняття не передбачені навчальним планом; класичний заклад вищої освіти (ХНУ імені В.Н. Каразіна – Соціологічний факультет спец. “Політологія”): лекційних занять – 49%, практичних занять – 51%, індивідуальні заняття – хоч і передбачені навчальним планом, але не входять в число аудиторних занять, таку ж тенденцію спостерігають у багатьох інших гуманітарних спеціальностей закладів вищої освіти України.

Подібну специфіку вважають більш складною для впровадження виховної роботи взагалі та розвитку громадянської свідомості студента зокрема. Адже є набагато меншим суспільний контакт студентів між собою – у кожного майже на 30% як мінімум індивідуальний графік навчання. Складним видається проведення будь-яких зібрань, які треба додатково узгоджувати і проводити у вільний від освітнього процесу час.

По-друге, специфічним моментом є науково-методичне планування освітнього процесу для студентів. Сфера мистецтва та культури більш далека від науки, ніж весь інший спектр

соціально-гуманітарних дисциплін. Уявіть собі оперну співачку, яка увечері дає феєричну виставу, а зранку проводить соціологічний аналіз вікової стратифікації своїх фанатів – у більшості випадків така багатогранність є явищем унікальним. Широкий загал студентів мало цікавить наукове життя – відвідування концертів класичної музики, оперних постанов займають більшість їх вільного часу. Аналіз публікацій у сфері мистецтва безпосередньо сприймають лише студенти спеціалізації “Історія та теорія музики” – майбутні композитори, музичні критики та знавці музичної теорії загалом.

По-третє, певна особливість спостерігається в специфіці психологічного світосприйняття таких студентів. На відміну від, наприклад, типових гуманітаріїв (істориків, політологів, соціологів, філологів) музикантів зрідка хвилюють проблеми політики, економіки, соціальних перетворень в країні. Більше того, такі студенти не часто обізнані в продуктах масової культури споживання.

Так, за проведеним нами опитуванням серед студентів Академії були подані наступні відповіді, які рахувалися по шкалі від 1 до 5, де 1 – зовсім не цікавить, а 5 – так, захоплююся:

вік студента / кількість опитаних	19 / 28	20 / 40	21 / 30	22 / 20
Чи цікавить вас політика?	2.2	2.9	3	3
Чи цікавить вас історія?	3.4	3.65	3.7	3.5
Чи цікавлять вас соціальні програми, громадські проекти?	2.7	3.2	3.4	3
Чи цікавить вас класична музика, оперний спів?	5	5	5	5
Чи цікавить вас популярна музика (роп, рок, r'n'b, hip-hop, techno тощо)	4 (для 1/3 класична на 1-му місці)	4.45 (для 1/4 класична на 1-му місці)	3.4 (для 1/3 класична на 1-му місці)	3.5
Чи цікавить вас fashion-індустрія, media franchising, pr-managemen?	2.4	2.95	3	2

Проаналізувавши означені опитування, можна зробити висновок, що громадські події цікавлять майбутніх педагогів на 40-35% менше, ніж їх основна професійна сфера діяльності.

Враховуючи складність геополітичної ситуації, кризових явищ у політичній, соціально-економічній, культурній та інших сферах, актуальним видається навчання майбутніх музикантів та викладачів музики у річищі громадянсько-патріотичного виховання.

По-четверте, це психологічна складова, що зумовлюється специфікою обраної студентами майбутньої професії – добре, що в нашому суспільстві останнім часом спостерігається інтерес до класичної та джазової музики, але за даними соціологічного опитування, найкраще українською мовою молодь сприймає фольклор (29% опитаних), рок-музику (27%), поп-музику (23%), і останнє місце займає класичне мистецтво (17%) [10].

Молодь не часто розуміє камерність класичної музики, її тонкий натхненний подих, гармонійну душевність витончених чуттєвих пасій, її багатогранність, багатовимірність: “Порівняйте кількість відвідувачів невеликих концертних залів, де виконується класична або народна музика (в тому числі кантрі, джаз), і переповнені стадіони або площі, де звучить розважально-танцювальна музика найрізноманітніших видів – від попси і року до техно. Величини непорівнянні” [11].

Слід зазначити, що в середньому 40% студентів – це музиканти не в першому поколінні, яким прищеплювали любов до класичної музики з дитинства. Так, цікавою є статистика опитування: на питання “Чому ви обрали музичний ВНЗ?” 100% студентів відповіли, що люблять музику і свідомо вирішили пов’язати своє життя з нею:

вік студента / кількість опитаних	19 / 28	20 / 40	21 / 30	22 / 20
Хтось з ваших родичів займався музикою?	так: 40% ні: 60%	так: 60% ні: 40%	так: 33% ні: 67%	так: 20% ні: 80%
Чи багато у вас друзів/приятелі, не пов'язаних з музичною сферою?	так: 40% ні: 60%	так: 65% ні: 35%	так: 33% ні: 67%	так: 15% ні: 85%
Ваш кумир/гуру/на кого хочете бути схожим?	80% – класичні виконавці, 10% – інструменталісти, джаз-солісти; 10% – не мають	85% – класичні виконавці, 10% – інструменталісти, джаз-солісти; 5% – не мають	50% – класичні виконавці, 50% – інструменталісти, джаз-солісти	30% – класичні виконавці 20% – інструменталісти, джаз-солісти; 10% – не мають

Більшість студентів – талановиті молоді люди, кожний з них індивідуальність, часто не зрозуміла пересічними однолітками. З нашого діалогу зі студентом: до вступу в музичний заклад вищої освіти навчався в загальноосвітній школі, розповідав однокласникам про черговий вдалий виступ на конкурсі. Після цього вони попросили його зіграти щось “класне” – “Мурку” або “Собачий вальс”. І такі випадки не поодинокі (із 118 опитаних – 15% стикалися у школі з нерозумінням їх музичного хобі). Тому студенти музичного закладу вищої освіти шукають собі однодумців серед свого кола, і, навіть багато (62 % з 118 опитаних) з них спілкуються тільки з представниками музичної сфери.

Існують і певні штампи в суспільстві щодо музичної сфери, що “приписують” академічним музикантам: на першому місці – це легкість їх професії та недостатня заробітна плата; на другому – непотрібність їх професії в сучасному українському соціуму; на третьому – нездатність академічних музикантів (викладачів музики) реалізувати себе поза межами своєї професійної спрямованості. А поміж тим, наявні міфи легко розвінчуються: майже кожен з опитаних має своє хобі. На першому місці – щось з мистецької сфери (образотворче мистецтво, танці, театр, hand made), на другому – читання книг та написання віршів, а на третьому – спортивні вподобання (пінг-понг, футбол, бокс, пауерліфтинг, автоспорт тощо). Вищезазначене доводить, що навіть служителям Музи не чуже звичайне суспільне життя.

Але варто наголосити, що все ж таки притаманна музикантам специфіка диктує свої особливості роботи з талановитою молоддю у музичному закладі вищої освіти, в тому числі, і в руслі громадянського виховання. Адже академічні та джазові солісти, музикознавці диригенти хорів та оркестрів, які крім того, що в більшості отримують кваліфікацію “викладачів”, мають розумітися на актуальних питаннях сьогодення, особливо в сучасних важких геополітичних обставинах української реальності.

Шляхами підвищення громадянської свідомості можуть бути:

1. Введення дисципліни “Основи громадянського виховання” для студентів на всьому етапі навчання (з 1 курсу коледжу до 4 курсу факультету).

2. Крім того, важливим є залучення студентів до вивчення історії свого краю (з 2014 року при Академії проводяться щорічні фольклорні експедиції), робота в архівах України з пошуку нових нотних матеріалів [12].

3. Популяризація класичної музики та творчості студентів музичних спеціальностей серед інших закладів вищої освіти України.

4. Можливість психологічної (індивідуальної та групової) підтримки творчої молоді у музичних закладах вищої освіти.

5. Професійно орієнтоване викладання суспільно-гуманітарного блоку дисциплін для музикантів. Інтеграція музикантів у суспільну сферу через додаткову професійну актуалізацію (“Роль музики в історії (вплив революційні пісень, гімнів на підняття патріотичного духу)”;

“Українська історія в призмі культури. Роль особистості музиканта в контексті історичних подій”, “Музичний детермінізм в історії” тощо).

Отже, тема залишається відкритою для подальших досліджень і потребує конкретних дій у виховному процесі. Важливо, щоби студент, який у майбутньому може стати викладачем музики, або розпочати активну концертну діяльність, отримати в майбутньому почесне звання “заслужений діяч мистецтв України” або “народний артист України”, розумів свою відповідальність перед нацією.

Список використаних джерел

1. До питання громадянської позиції митців в умовах геополітичного протистояння та військової агресії (укладач Шлепакова Т. Л.) [Електронний ресурс] // НБУ імені Ярослава Мудрого. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www.nplu.org/storage/files/Infocentr/Tematch_ogliadi/2017/gromad.pdf.
2. ЗУ “Про гастрольні заходи в Україні” (№ 1115-15 від 11.11.2017) [Електронний ресурс] // Законодавство України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1115-15>.
3. Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді... (№641 від 16.06.2015) [Електронний ресурс] // МОН України. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://old.mon.gov.ua/ru/about-ministry/normative/4068->.
4. Гнатюк В. Зміст і форми національного виховання учнів / В. Гнатюк // Рідна школа. – 1999. – № 9. – С. 17-20
5. Плахтеєва В. І. Про сформованість громадянської свідомості у майбутніх учителів / В. І. Плахтеєва // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: Зб. наук. пр. – Харків: арківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2006. – Вип. 25. – С. 112-117.
6. Плахтеєва В. І. Формування громадянської свідомості майбутніх учителів у процесі професійної підготовки: автореферат: спец. 13.00.04 / В. І. Плахтеєва; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2008. – 20 с.
7. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие, реализация / Джон Равен. – М.: “Когито-Центр”, 2002. – 396 с.
8. Пометун О. І. Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки / О.І. Пометун // Вісник програм шкільних обмінів. – 2005. – № 23. – С. 18.
9. Полубоярина І. І. Формування професійної компетентності майбутніх учителів музики в педагогічному коледжі: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / І. І. Полубоярина. – Житомир, 2008. – 21 с.
10. Немцева Н. С.. Мовна стійкість сучасної молоді [Електронний ресурс] / Н. С. Немцева, Т. В. Солодовник // Красноармійськ. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/6136/1/%D0%9D%D0%B5%D0%BC%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B0%20%D0%A1%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>.
11. Мадорський Л. Як розвивати музичний смак. Частина 1. [Електронний ресурс] / Л. Мадорський, А. Зак. – Режим доступу до ресурсу: <http://megasite.in.ua/51641-yak-rozvivati-muzichnijj-smak-chastina-1.html>.
12. Проказа Д. Музичні сенсації. Що ховається у львівських архівах [Електронний ресурс] / Д. Проказа // Українська правда. Історична правда. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2017/12/13/151798/>.

The article deals with the peculiarities and ways of development of the civic competence of the future music teachers. It is stipulated that it is important to pay attention to students who associated their

profession with music as a public sphere. Based on examples of history, the author shows that politicians often try to influence the electorate by attracting public figures – musicians.

The author outlines specific features that distinguish the level of the formation of civil competence of students of classical and art schools of higher learning. The specific nature of the musicians dictates their own peculiarities of working with talented young people in a musical college, including, in the mainstream of civic education.

It is noted that academic and jazz soloists, musicologists, conductors of choirs and orchestras should understand the actual issues of our time, especially in the current difficult geopolitical circumstances of Ukrainian reality.

The article gives a detailed analysis of the necessary components of development of civil competence – the introduction of an appropriate course of disciplines and the introduction of the foundations of citizenship in the educational process of musical higher educational institutions. In addition, it is important to involve students in the study of historical regionalistics; popularization of classical music and creativity of students of musical specialties among other universities of Ukraine; the possibility of psychological (individual and group) support of creative youth in musical higher educational institutions; professionally oriented teaching of social and humanitarian disciplines for musicians; integration of musicians into the public sphere through additional professional updates and the like.

The author comes to the conclusion that the necessity of developing models and tools for the fruitful development of the civic competence of students in the conditions of the educational environment of high schools of a musical profile, using the example of the Dnipropetrovsk Conservatory named after M. Glinka. It should be noted that the urgency of the problem for modern musical pedagogical education presupposes the continuation of research in a civic way.

Key words: competence approach, civil competence, civic education, educational environment, step-by-step education, artistic (musical) space.

УДК:378.637.036:78

Лі Лань

¹ Li Lan

РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО СПРИЙНЯТТЯ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ ФОРТЕПІАННОГО НАВЧАННЯ

REALIZATION OF PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF ARTISTIC PERCEPTION OF ADOLESCENTS IN THE PROCESS OF PIANO TRAINING

У статті представлено педагогічні умови формування художнього сприйняття підлітків у процесі фортепіанного навчання. Доведено, що цей процес відбуватиметься успішно за умови розвитку вмінь моделювання художньо-педагогічних ситуацій, розвитку творчої самостійності, єдності естетичного та етичного в процесі формування художнього сприйняття, метафоричного осмислення художньої реальності. Реалізація окреслених педагогічних умов охоплює процес фортепіанного навчання підлітків у двох площинах – виконавській і художньо-теоретичній, передбачає етапність упровадження та використання різноманітних форм і методів роботи.

Ключові слова: підлітки, педагогічні умови, самостійність, художнє сприйняття, фортепіанне навчання, фортепіанні твори.